

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
доц. Ігор ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

“ ” 2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

«ТУРИСТИЧНІ РИНКИ УКРАЇНИ»

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	24 «Сфера обслуговування»
спеціальність	242 «Туризм»
освітня програма	«Туризм»
вид дисципліни	за вибором
факультет	міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

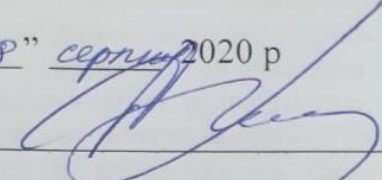
2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
"28" серпня 2020 року, протокол № 1

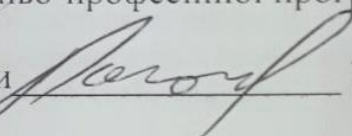
РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Георгій ДОВГАЛЬ, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства ХНУ імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол № 1 від "28" серпня 2020 р

Завідувач кафедри Анатолій ПАРФІНЕНКО

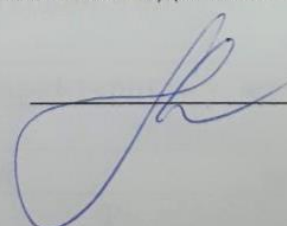
Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми "Туризм"

Гарант освітньо-професійної програми Іван Посохов

Програму погоджено ^{науково-}методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол № 1 від "28" серпня 2020 р.

^{науково-}
Голова методичної комісії

 Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Туристичні ринки України» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальністю 242 «Туризм».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни—теоретична та практична підготовка майбутніх менеджерів у галузі управління підприємств туристичного комплексу, формування у студентів цілісної системи знань і вмінь у галузі функціонування економічних механізмів туристичного ринку України та науковому пошуку шляхів його подальшого розвитку.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК3. Соціальна відповідальність та екологічність мислення;

ЗК4. Здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел;

ЗК5. Здатність зосереджуватись на якості та результаті при виконанні завдань;

ЗК6. Навички використання інформаційних та комунікативних технологій;

ЗК7. Здатність визначати, формулювати і вирішувати проблеми;

- формування наступних фахових компетентностей:

ФК1. Знання та розуміння предметної області своєї професії;

ФК3. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій;

ФК4. Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління;

ФК5. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів;

ФК6. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).

1.3. Кількість кредитів—3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
8-й	8-й
Лекції	
18 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
18 год.	-
Самостійна робота	
54 год.	82 год.
Індивідуальні завдання	
контрольна робота - 10 год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

ПРН1. Уміння аналізувати функціональну, галузеву та територіальну структури рекреаційно-туристичного комплексу;

ПРН2. Уміння визначати засади спеціалізованих рекреаційних систем різного територіального охоплення;

ПРН3. Опанування принципами й методами регулювання соціально-економічного розвитку регіонів;

ПРН4. Знання географії та уміння визначати туристичну привабливість природних, культурно-історичних ресурсів та оцінювати якісні і кількісні характеристики інфраструктури ресурсів туризму.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Ринок туристичних послуг України та його сучасний стан

Тема 1. Ринок туристичних послуг України: сутність та практичний стан

Два підходи до вивчення ринків: філософський та практичний. Сутність та завдання туристичного ринку України. Туристичний ринок як система соціально-економічних відносин. Суб'єкти та об'єкти туристичного ринку. Значення кон'юнктури для його розвитку. Ціна як драйвер розвитку ринку. Характерні риси туристичного ринку. Класифікація послуг відповідно до методики МВФ. Місце туристичних послуг. Суб'єкт рекреаційної діяльності як головний чинник туристичної індустрії. Поняття рекреаційної галузі. Вклад туристичної індустрії до ВВП України. Зайнятість у сфері туризму. Закон України № 1281-IV від 18 листопада 2003 року «Про внесення змін до Закону України «Про туризм»»

Тема 2. Структура туристичного ринку України

Характерні риси національного туристичного ринку. Складові елементи туристичної індустрії. Матеріально-технічна база туристичного ринку України та її сучасний стан. Зв'язок між рекреаційними потребами населення України та рекреаційними можливостями її ресурсним потенціалом. Галузевий підхід до складових туристичної індустрії України. Місце та роль готельно-ресторанної галузі в туристичному комплексі країни. Капітальні інвестиції у діяльність складових туристичної індустрії. Характеристика проблем розвитку туристичного ринку України.

Тема 3. Специфіка формування попиту та пропозиції на туристичних ринках

Чинники формування попиту та пропозиції на туристичних ринках. Суб'єктивні та об'єктивні причини формування попиту на послуги туристичного комплексу. Туризм як інститут соціалізації людини. Дія загальноекономічних чинників попиту на туристичні послуги. Ефекти попиту на туристичних ринках. Соціальні та психологічні фактори формування попиту. Три групи критеріїв попиту: географічні, соціодемографічні та психолого-поведінкові. Туристичний попит як система. Детермінанти пропозиції туристичних послуг. Первісна та вторинна пропозиція туристичних послуг. Галузевий розподіл зайнятості в сфері туристичних послуг. Види кон'юнктури на туристичних ринках. Динаміка основних показників готельного господарства України.

Розділ 2. Специфіка функціонування ринкових механізмів туристичних ринків України

Тема 4. Інвестиційна діяльність на туристичних ринках України

Категорія «інвестиції» на туристичному ринку. Правова база інвестицій у туризм

відповідно до чинного законодавства. Капітальні інвестиції в економіку України за останній час. Місце туристичних ринків у капітальних інвестиціях. Прямі іноземні інвестиції. Внутрішня інвестиційна діяльність: проблеми та перспективи. Джерела інвестиційних ресурсів. Соціальний ефект від інвестицій. Інвестиційний потенціал Харківського регіону. Складові інвестиційного потенціалу. Ризики на інвестиційному ринку. Шляхи мінімізації ризиків на туристичному ринку. Об'єктивні та суб'єктивні причини гальмування інвестицій у туристичний ринку України. Форми інвестиційної діяльності в туризмі. Класифікація інвестицій у туристичну індустрію.

Тема 5. Конкурентоспроможність національної туристичної галузі

Поняття конкурентоспроможності національної туристичної галузі. Конкурентоспроможність: суб'єкти, об'єкти та критерії оцінки. Макроеlementи конкурентного середовища. Зв'язок між перевагами по окремим критеріям та перевагами туристичної галузі як цілого. Чинники розвитку туристичних ринків. Натуральні та штучні фактори конкурентоспроможності туристичної галузі. Сукупний туристично-рекреаційний потенціал туристичного ринку України. Роль уряду та держави у створенні конкурентного середовища на туристичних ринках України.

Тема 6. Туризм як фактор формування нових форм господарювання

Особливості надання послуг та специфіка ведення бізнесу у сфері туристичної індустрії. Використання Інтернет-технологій на ринку туристичних послуг України. Інноваційна діяльність на туристичних ринках України. Глобалізація туристичних ринків. Роль *UNWTO*. Нові форми ведення туристичного бізнесу. Бізнес-планування та його використання в індустрії туризму. Особливості правового регулювання нових форм туристичного бізнесу.

Тема 7. Харківський регіон в системі туристичних ринків України

Місце туристичного комплексу Харківщини на туристичному ринку України. Туристичні ресурси Харківщини: особливості, унікальність, можливості. Розподіл туристично-рекреаційних ресурсів Харківщини за регіонами. Історико-культурні ресурси Харківщини. Санаторно-курортний потенціал Харківщини. Нові види туристичних послуг. Розвиток мережі готельно-ресторанних закладів. Ринок суб'єктів туристичної діяльності Харківської області. Розвиток нових та спеціальних туристичних пропозицій на ринку послуг Харківщини. В'їзний та виїзний туристичні потоки в Харківському регіоні.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п	інд	ср		л	п	інд	ср
Розділ 1. Ринок туристичних послуг України та його сучасний стан										
Тема 1. Ринок туристичних послуг України: сутність та практичний стан	12	4	4		4	12	1			11
Тема 2. Структура туристичного ринку України	12	2	2		8	11	1			10
Тема 3. Специфіка формування попиту та пропозиції на туристичних ринках	12	2	2		8	11	1			10
Разом за розділом 1	36	8	8		20	34	3			31
Розділ 2. Специфіка функціонування ринкових механізмів туристичних ринків України										
Тема 4. Інвестиційна діяльність на туристичних ринках України	11	4	4		3	12	1			11

Тема 5. Конкурентоспроможність національної туристичної галузі	11	2	2		7	12	1			11
Тема 6. Туризм як фактор формування нових форм господарювання	11	2	2		7	12	1			11
Тема 7. Харківський регіон в системі туристичних ринків України	11	2	2		7	10	2			8
Разом за розділом 2	44	10	10		24	46	5			41
Контрольна робота	10				10	10				10
Усього	90	18	18		54	90	8			82

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Ринок туристичних послуг України: сутність та практичний стан	4
2	Структура туристичного ринку України	2
3	Специфіка формування попиту та пропозиції на туристичних ринках	2
4	Інвестиційна діяльність на туристичних ринках України	4
5	Конкурентоспроможність національної туристичної галузі	2
6	Туризм як фактор формування нових форм господарювання	2
7	Харківський регіон в системі туристичних ринків України	2
	Разом	18

5. Завдання для самостійної роботи

№ теми	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		д/ф	з/ф
1.	Індивідуальні практичні завдання та тестові завдання за темою	4	11
2.	Індивідуальні практичні завдання та тестові завдання за темою	8	10
3.	Індивідуальні практичні завдання та тестові завдання за темою	8	10
4.	Індивідуальні практичні завдання та тестові завдання за темою	3	11
5.	Індивідуальні практичні завдання та тестові завдання за темою	7	11
6.	Індивідуальні практичні завдання та тестові завдання за темою	7	11
7.	Індивідуальні практичні завдання та тестові завдання за темою	7	8
	Контрольна робота	10	10
	Разом	54	82

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальним навчально-дослідним завданням є виконання **контрольної роботи**, передбаченої навчальним планом. Контрольна робота виконується за 2-ма варіантами. Завдання кожного варіанту контрольної роботи вміщує 1 теоретичне питання та 5 тестових завдань.

За виконання контрольної роботи студент отримує до 10 балів. Оцінювання відповідей на варіанти контрольної роботи відбувається за такою схемою: 5 балів – за правильну відповідь на теоретичне питання, 1 бал – за правильну відповідь на кожне тестове питання.

Критерії оцінювання виконання контрольної роботи:

Критерії оцінки	Бал за шкалою	
1) Студент показав глибокі теоретичні знання дисципліни; 2) виконав роботу грамотно літературною українською мовою.	відмінно	3-4

1) Студент показав досить високі теоретичні знання дисципліни; 2) виконав роботу грамотно літературною українською мовою, але допустив нечисленні граматичні та стилістичні помилки	добре	2-3
1) Студент показав достатні теоретичні знання з дисципліни; 2) допускає численні граматичні та стилістичні помилки:	задовільно	1-2
Студент проявив повне незнання дисципліни, не зумів задовільно відповісти на поставлені питання.	незадовільно	0-1

7. Методи контролю

Засвоєння теми (**поточний контроль**) контролюється на семінарських заняттях відповідно до конкретних цілей, засвоєння розділів (**проміжний контроль**) – на семінарських підсумкових заняттях або виконанням індивідуальних практичних завдань за темами курсу.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів: виконання індивідуальних практичних завдань за темами курсу; тестові завдання; контрольна робота за виданої викладачем темою; письмова форма заліку.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Вміст залікових завдань й оцінювання відповідей на заліку:

- теоретичне питання – 15 балів
- творче питання – 25 балів.

У разі використання заборонених джерел на заліку студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти **залікдистанційнона платформі Googleclassroom** в дистанційному курсі «Туристичні ринки України», режим доступу: <https://classroom.google.com/u/1/c/MTg4ODE0NDda> Код 5vb7mn2

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота							Залік	Сума
Розділ 1			Розділ 2				40 (15 балів за теор. питання та 25 балів за творче питання)	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
7	7	7	7	7	7	8	60	
10 балів за виконання контрольної роботи, 7 балів за виконання тестових завдань за темами 1-6 та 8 балів за виконання тестових завдань за темою 7								

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
1 – 49	незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

1. ДСТУ 4268-2003. Послуги туристичні. Засоби розміщення туристів. Загальні вимоги: Від 01.07.04. - К. : Держспоживстандарт України, 2004.
2. ДСТУ 4269-2003. Послуги туристичні: Класифікація готелів. Загальні вимоги: Від 01.07.04. - К.: Держспоживстандарт України, 2004.
3. ДСТУ 4527-2006. Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення: Від 28.02.06. - К.: Держспоживстандарт України, 2006.
4. Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия / Ю.Б. Иванов А.Н. Тищенко, Н.А. Дробитько, О.С. Абрамова. - Х. : ХНЭУ, 2014. - 255 с.
5. Котлер Ф. Маркетинг. Гостеприимство и туризм : учеб. для вузов / Ф. Котлер; пер. с англ.; под ред. Р.Б. Ноздровой. - М.: ЮНИТИ, 2018. - 787 с.
6. Мазаракі А.А та ін. Менеджмент: теорія і практика: навч. посіб. / А.А. Мазаракі. Г.Є. Мошек, Л.А. Гомба, А.В. Семенчик. - К.: Атака, 2013. - 584 с.
7. Пушкар М. Р. Менеджмент: теорія та практика : підручник для студ. вищ. навч. закл. / Р.М. Пушкар, Н. П. Тарнавська. - 3-тє вид., перероб. і допов. - Тернопіль : Карт-бланш. 2015.-486 с.
8. Решетняк Е.И/ Современныметодыуправленияпредприятиемсферы услуг / Е.И. Решетняк. - Х. : Фактор, 2018. - 544 с.
9. Сучасні концепції менеджменту : навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / за ред. Л.І. Федулової / Л.І. Федулова, Н.І. Гавловська, О.В. Декалюк, СВ. Ковальчук. - К. : Центр учбової літератури, 2017. - 533 с.

Додаткова література

1. Балабанов И.Т., Балабанов А.И. Экономикатуризма : учеб. пособие. - М. : Финансы и статистика, 2019.
2. Балацький О.Ф., Теліженко О.М., Соколов М.О. Управління інвестиціями : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. - Суми : Університетська книга, 2014. - 231с.
3. Борщ Л. М. Інвестиції в Україні: Стан, проблеми і перспективи. - К. : Знання, 2012. - 318с.
4. Гойко А.Ф. Метода оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації.-Київ.: ВІРА-Ресторану , 2018.-320 с.
5. Екимов С. В., Белая Е. А Инвестиции в условияхнеопределенности. - Д. : Наука и образование, 2017. - 192с.
6. Здоров А.Б. Экономикатуризма: Учебник. - М.: Финансы и статистика, 2012. - 272 с.
7. Методическиерекомендации по оценкеэффективностиинвестиционныхпроектов / рук. авт. кол. Коссов В.В., Лившиц В.Н., Шахназаров А.Г. - М.: Экономика, 2016.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- <http://www.dffd.gov.ua/>—офіційний сайт Державного Фонду фундаментальних досліджень України
- <http://www.ukrstat.gov.ua/> - офіційний сайт Держкомстату України
- <http://www.ei.com.ua/>— інформаційне агентство Експресінформ – основні фінансові індикатори України
- <http://www.industry.com.ua/>— рейтинги українських підприємств різного профілю на сайті Міністерства промислової політики України
- <http://www.kmu.gov.ua/>— урядовий портал Кабінету Міністрів України

- <http://www.me.gov.ua/>– офіційний сайт Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України
- <http://www.rada.gov.ua/>– офіційний сайт Верховної Ради України
- <http://www.spfu.gov.ua/>– офіційний сайт Фонду держмайна України
- <http://www.unctad.org>– офіційний сайт UNCTAD
- www.ac-rada.gov.ua– офіційний сайт Рахункової палати України
- www.cordis.lu/libraries– європейський бібліопростір
- www.FreePatentsOnline.com– безкоштовний онлайнний каталог патентів з можливістю пошуку
- www.prezident.gov.ua– офіційний сайт Президента України

10. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі **Googleclassroom** в дистанційному курсі «Туристичні ринки України», режим доступу <https://classroom.google.com/u/1/c/MTg4ODE0NDda> Код 5vb7mn2

проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти **залік дистанційно на платформі Googleclassroom** в дистанційному курсі «Туристичні ринки України», режим доступу: <https://classroom.google.com/u/1/c/MTg4ODE0NDda> Код 5vb7mn2